



אהל יצחק

הלכה מן הפרשה

הרב שלמה סויסה- ראש הישיבה

מעלת הצדיקים

במשנת רבינו ה"אור החיים" הק' - ליומא דהילולא ט"ו בתמוז

לא הָבִיט אָוֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֹמֵל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מִלְחָמָה בָּוִי: (במדבר פרק כג - כא)

הצדיקים שמחים במצוות ואינם חשים טורח וקושי בעשייתן

"לא ראה עמל בישראל". נתכוון לומר שהצדיקים הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה, אינם מרגישים שיש להם עמל(קושי), על דרך אומרו (תהלים עג) "עמל הוא בעיני" אלא אדרבא הרי הם (חשים) כאדם המרויח (מזון הרבה), וכאדם המשתעשע בשעשועים לרוב חשקם בתורה (אור החיים במדבר פרק כג). ובמקום אחר כתב: "ואין ממידת הצדיקים להקל מעליהם המצוות, הגם כי ייעף וכי יגע, כי אדם לעמל יולד (איוב ה') בעמלה של מצוה, (אור החיים שמות פרק יח).

הצדיקים בעולם הזה אינן אלא גרים

...כי צדיקים בעולם הזה אינם אלא כגרים, בלא שום ישוב (שמות ב, כב) וכך העיד רבינו זיע"א על עצמו בהקדמתו לספרו "חפץ ה'" - "כי מהיותי בעולם אשר פתחתי עיני, סבבוני כתרונני צרות צרורות, מכל אשר חשבתי לטובה לי, נהפך הודי למשחית, והאחרון הכביד, זה לי שבע שנים אשר שללו ממני את כל אשר חנני השם וכו'. ומורי זקיני רבי חיים אשר מימיו שתיתי, באר מים חיים, לא עבר עליו חצי לילה בשינה אפילו בלילי תמוז מלקום ולספוד כאשר אלמנה על חורבן בית אלוקינו בבכי גדול, וכו', ואף גם הוא רבים קמים עליו, וכמה צרות עברו עליו, והוצרך לנדוד ממקומו מעיר לעיר מהרודפים, ואף גם זאת, כל מקום שהלך, שכינה עמו.

צדיק שמסתלק בחצי ימיו לא מפסיד משכרו לעולם הבא

...להודיע משפט החסד אשר ישפוט הקדוש ברוך הוא לידידיו, כי כל צדיק שלא השלים ימיו לסיבה ידועה לא יגרע ה' מצדיק מה שהיה מרוויח אילו חי שניו שלמים, וישלים לו שכרו על השנים שלא פעל בהם דבר (תנחומא תשא ג), כי יאמר אליו אילו הייתי חי, תאוותי היתה לסגל דבר טוב (אור"ח בראשית כג א).

תפילת הצדיקים

ביהושע בן נון לא היתה רוח אחרת עמו להטעותו מדרך השכל, כי משה מנעו מלטעות אחר המרגלים, על ידי תפילתו, ויש כח בתפלת הצדיקים גם לבחינה זו, בסוד (שמואל ב כג) "צדיק מושל יראת אלהים" והבן. (אור"ח במדבר, יד, כד).

תפילתו של רבינו חיים בן עטר זיע"א הייתה עושה פירות תדיר, והיה כבן המתחטא לפני אביו ועושה לו רצונו, וכפי שמסופר בספר "פדה את אברהם" לרבי אברהם פאלאג'י, (דף ס"ו טור ד) על רבנו ה"אור החיים" הקדוש, ששלח את הגאון החיד"א זצ"ל שישים פתק בכותל. בפתק, שנמצא לאחר זמן, היה כתוב: "אחותי רעייתי אבקש ברחמים להשפיע על פלוני בן פלוני..." וחתם את שמו חיים בן עטר. הגאון החיד"א מעיד שהבקשה התקבלה.

אין שלוחה לצדיקים בעולם הזה

"ותמצא שגם הצדיקים אפי' כיעקב אבינו לא השיג הרצון להתיישב בשלוחה בעולם הזה וקפץ עליו רוגזו של יוסף, וכן כל צדיק וצדיק כשרואה עצמו עברו עליו שלוש יום (ערכין טז ב) בשלוחה מפחד על עצמו שאינו

מרצה לעולם העליון, והטעם הוא כי כן גזר ה' שלא יתנהג במידת רחמים גמורה בעולם הזה, ואפילו עם הצדיקים. והוא אומרו "בשגם הוא בשר" פירוש מאותן שיש להם לב בשר, על כל פנים תרדפם מדת הדין, שלם דקדוקי העבירות, ובוזה יתרבה המורא בלב הנבראים, כשיעשה דין בצדיקים ויראוהו, וגם הצדיקים להנחילם ש"י עולמות" (אור"ח בראשית פרק ו).

בהקדמה לפירושו על התורה תיאר רבינו האור החיים הק' את חייו שהיו רצופים תלאות וייסורים, וזה לשונו: "הקיפני שאור שבעיסתי וחמ"ץ את ארץ מצרים בשכשך מצרים במצרי"ם, נרדף דלקוני בפיסה, במסירה, ועלילה, ונגידה ביד שר צר אכזרי, וכשזה נופל זה קם, באין מבטח לרגע מחיי להרגיע, ואני בתוך עמקי ים הצרות, תפיסות על עסקי ממון, ועל עסקי נפשות, את נפשי הצלתי, וכיושב בעולם חדש ישבתי, ולמות מתוך תורה חשבתי, ואל אור החיים נתתי לבי".

הצדיק מתנהג בנדיבות ומטיב לזולתו

רבותינו אמרו על "מלכי צדק מלך שלם" (גדרים לב ב) כי הוא שם בן נח. ובא הכתוב להודיע שבח הצדיקים מה בינם לבין הרשעים, כי מלך סדום יצא לקראת אברהם לראות פניו "ריקם" הגם שאליו יחויב להקביל פני אברהם במנחה כיד המלך, והוא הרשע יצא בידיים ריקניות. ושם בן נח הצדיק, מבלי חיוב, נדיבות יעץ, והקביל פני אברהם בלחם ויין: (אור החיים בראשית פרק יד).

נדיבותו של רבינו האור החיים הק' הייתה ידועה, וכפי שהעיד על עצמו בהקדמה לספרו, "אור החיים", שלא די בכל שהיה נותן מממונו לאחרים,

אלא היה גם מתרים אחרים לצדקה ומחלק את הממון לעניים, וזאת לבד מהעומס הגדול שהיה על כתפיו בכך שהיה מוסר פעמים רבות ג' דרשות בכל יום וזה לשונו: "על שכמי שמתי מימי חורפי (מצעירותי), ללמוד תורה לחפץ ללמוד, גם לחזר אחרי היכול להבין, נוסף על צרכי צבור ומשא הנצרכים לא לחלק בלבד, אלא לגבות לספות ולחלק, ולהצר במצומצמות צרכים ראייה שכלית, לזון נפש אביונים צדיקים וטובים, נוסף על מעמסת פיזור תורה בכל יום ב' דרשות ערב ובקר לכל בני העיר וכי יאריכו הימים דרשות ג' בכל יום וכו'.

הצדיקים ריחם טוב כקטורת

בחינת הצדיקים השלמים מובחרי ישראל שלמים שבהם, המעלים ריח בשמים, על דרך אומרו (תולדות כז כז) "ראה ריח בני כריח שדה" ותדע כי כל העובר עבירות ריחו נודף לרעה, והמעשה שהובא בדבריהם (קב הישר פ"ז) שהיה עובר אליהו וראה אדם רשע ומנע עצמו מהריח ריחו הרע יותר ממה שהרגיש בעוברו על סרוחן נבילה, ובהפך יהיה לאיש צדיק שלם שיעלה ממנו בושם כריח הגן, לזה זכר זכרון עריבתם בלשון הקטרה, והמכוון כי ישפוט בפרטות את אשר הריעו לאנשי בושם וזה מה שכתב חכם שבחכמים "השבעתי אתכם וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" ע"כ.

זמני כניסת ויציאת השבת

פרשת בלק

זמני כניסת השבת בירושלים
(40 ד' לפני השקעה)

הדלקת נרות 7:08

צאת השבת 8:24

ר"ת 9:01

להצלחת ולרפואת

הגב' הנכבדה אילנה ברכי
בת מלכה נעימיולהצלחת בעלה וכל בניה
ובנותיה. בחופתם ובשמחתם.

*

לרפואת תחילת בת רונית הי"ו

*

לרפואת מיטל בת גלדיס תחי'

*

להצלחת גוליה שרה בת ילנה

הדסה תחי'

*

לע"נ רבי מימון בן שמחה

אביטן ז"ל

*

לעילוי נשמת הזקן הכשר רבי
שמעון בן איזה דהאן ז"ל

שאלה: היכן מצינו צריך כוונה ב'הכשר מצוה'?

1. תפילין. כתב השו"ע שבתחלת הכתיבה יאמר בפיו: אני כותב לשם קדושת תפילין. מלבד זה, בכל פעם שכותב אזכרה, צריך לומר שכותב לשם קדושת השם. וכתב הרמ"א: ויש אומרים דסגי כשמחשב שכותב האזכרות לשמן, הואיל והוציא בתחילת הכתיבה בפיו, סגי בהכ (הרא"ש הלכות תפילין וס"ת וכו') ויש להקל בדיעבד. וכשבא לנמנם לא יכתוב, דאינו כותב אז כוונה (אור זרוע). (ש"ע או"ח סי' ל"ב סע' י"ט).

2. עור רצועות התפילין צריך עיבוד לשמה. רמב"ם (הלכות תפילין פרק שלישי הלכה טו)

3. גויל של ספר תורה וקלף של תפילין או של ספר תורה צריך לעבד אותן לשמן ואם עבדן שלא לשמן פסולין. לפיכך אם עבדן הכותי פסולין אף על פי שאמרנו לו לכותי לעבד עור זה לשם הספר או לשם התפילין פסולין. שהכותי על דעת עצמו הוא עושה לא על דעת השוכר אותו. לפיכך כל דבר שצריך מעשה לשמו אם עשהו הכותי פסול. ומזוהא אינה צריכה העבדה לשמה. (רמב"ם הל' תפילין פרק ראשון סע' יא, ועי' שו"ע יו"ד רפ"ח ס"ה).

4. קשר של תפילין - כתב ה'פרי מגדים' - קשר של תפילין הוא הלכה למשה מסיני ונראה שצריך לעשותו לשמה ולא יעשהו קטן (פרי מגדים, הובא בשנ"ב ס"ק רלב). ובדיעבד אם לא עשאו "לשם קדושת תפילין", יש להחמיר שיחזור ויתיר הקשר ויעשנו מחדש "לשם קדושת תפילין" (ספר "הלכה ברורה סי' לב ס"ק קפה). וכן תיקון הקשר, או הידוקו אם היה רופף, וכן הזזתו ממקום למקום כפי מידת הראש, דעת הגרש"ז אורבך זצ"ל (הליכות שלמה תפילה פ"ד ס"א שצריכים לעשות לשמה. היה במחשבתו לעשות לשם תפילין, אך לא אמר בפיו, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' ח שבדיעבד כשר. וכן דעת הגרש"ז אורבך שם. (הובא במשנ"ב מהדורת 'דרשו' סי' לב הערה 258).

5. שרטוט לשמה: הלכה למשה מסיני שאין כותבין ספר תורה ולא מזוהא אלא בשרטוט. אבל תפילין, אינן צריכין שרטוט לפי שהן מחופין. (שם סע' יב).

6. כוונה בכתיבת שם ה': אע"פ שאומר בתחילת הספר שכותבו לשם קדושת ספר תורה, בכל פעם שכותב שם מהשמות שאינם נמחקים צריך לומר שכותב לשם קדושת השם. ואם לא עשה כן, פסול. (ש"ע יו"ד סי' רע"ו ס"ב).

הכל כשרים

אי שם אחרי הרים וגבעות, עמקים ובקעות. עמד לו כפר, שלתושביו המזל לא שפר. היו אלו אנשים תמימי דעות, שאף לא הכירו צורת המעות.

ויהי היום ונודע לאנשי הכפר, כי בארוותיהם מלאות עפר. ומה יעשו כי ממזימהם הם שותים, ואם אין כולנו מתים. הציע חכם זקן, את המים לסנן. שמעו בני הכפר לזה שקנה חכמה, זאת עשו סננו ושתו להורות את הצמא. כי ניכרים דברי אמת, ואין בית שיש שם מת.

באחד מן הימים, הקשים והחמים. אתא עקא, שפרצה דליקה. ותצא אש ומצאה קוצים, ונתפסה בקורות ובעצים. ונאכל הגדיש או הקמה או השדה, ואין מציל ואין פודה.

ויהי כראות אנשי העיר את הבערה, נחפזו וניגשו לבאר במהרה. מיד החלו לשאוב מים רבים אולי יוכלו לכבות, וכך מילאו חביות רבות. ואז נזכרו שאת המים היו צריכים לסנן, ואיך את האש יוכלו כך לצנן? כי להשתמש בהם כך לא יתכן.

נרתמו כל בני הכפר לסנן את המים, בינתיים עלו הלהבות עד השמיים. האש בכל האזור שלטה, ואת כל בתי הכפר כילתה. והנה הגיע הזקן, שרצה לתקן. וזעק בקול תחנונים, עכשיו לא מסננים. בשעת סכנה ובעת צרה, כל טיפה כשרה.

בעת מלחמה, טובה חכמה. החלש יאמר אני גיבור, כי עת הכללים לשבור. כי בצר ובמצוק, לא צריך לחקור ולבדוק - אחר הראוי להורות, כי עיקר אמרות טהורות. לא עת לשתוק, ואין העת לבדוק. הכל כשרים, וכולם מאושרים.

מילתא דבדיחותא

צדקתו עומדת לעד

רב אחד נכנס אצל גביר קמצן להתרימו לצורכי צדקה. הוציא הגביר מטבע ונתנה לרב, הציץ הרב במטבע וראה שהמטבע מזויף, נענה ואמר עליך הכתוב אומר "וצדקתו עומדת לעד".

מאי משמע? התפלא הגביר.

"הצדקה שאתה נותן לי" השיב הרב "תעמוד אצלי לעד לפי שהיא אינה עוברת לסוחר ולעולם לא אוכל להוציאה..."



בית הדין לממונות
"נחלי המשפט"

בית דין אזרחי לענייני ממונות נותן מענה מקצועי ויעיל ע"י דינים מומחים ומנוסים ברשות האב"ד.

הגאון הרב שלמה סויסה שליט"א
הגאון הרב שמואל שטרן שליט"א
(מו"ץ ודיין, ראש ישיבת נחלי נצח)

בית הדין פועל במסגרת חוק הבוררות (תשכ"ח) ליישוב סכסוכים בספייס על פי דין תורה שומרתם לספק צדק מהיר ונגיש. בית הדין נותן לפשר בין הצדדים ברוח טובה לשביעות רצון בעלי הדין.

כמו כן עוסק בית הדין בתביעות נזיקין, נזקי שוכנים, מדרות עיסקיות, גישור בין אדם לחברו, הסכמי גירושין, היתרי עסקה, עריכת צוואה עפ"י ההלכה וחוק (בתשלום סמלי).

הפניה אינה כרוכה בתשלום | 079-6976396

בשלושת הפרשות הללו אנו מוצאים דבר מעניין, בשלושתם יש את האות ק', וכידוע האות ק' מסמלת קדושה, והנה קרח ק' בתחילתה מסמל שהיה קדוש בתחילתה, שכידוע היה מנושאי הארון וכו' ובסוף ירד מקדושתו לשאול תחתית. וחקת ק' באמצע לרמז שמטמא הטהורים ומטהרת הטמאים וכו'. ופרשת בלק ק' בסוף, שתחילתו היתה בפשיעה לחבור בלעם הרשע לבוא ולקלל את ישראל, ובסופו מבואר בגמרא במסכת נזיר (כ"ג:) 'אמר ר' יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפילו שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן' ומבואר בגמרא שבשכר מ"ב קורבנות שהקריב בלק הרשע (והתוס' מונה אותם שעשה כן בשלושה מקומות ז' מזבחות ובכל מזבח ומזבח הקריב פר ואל יוצא מ"ב קורבנות ובלק עשה שלא לשמה שהקריב בכדי לקלל את ישראל) ובכ"ז זכה ויצאה ממנו רות, שיצא ממנה דוד המלך ע"ה, שריוה לקב"ה בשירות ותשבחות, ושלמה שהקריב בכל יום אלף קורבנות לשמן, לכן האות ק' בסוף מילה.

ואם תקשה הרי גם אצל קרח יצא שמואל נמצא שסופו טוב, - התשובה היא, ששמואל יצא מקורח לא בזכות קורח, אלא בזכות בניו שעשו תשובה, לכן אין מייחסים אותו לקורח. אבל בלק שיצא ממנו רות דוד ושלמה היחוס מגיע לבלק.

ויתרה מזו, שמואל הנביא גרם בעקיפין למחלוקת קורח, שהרי קורח ראה לטעות זו להלחם עם משה רבינו ע"ה, רק משום שראה ברוח הקודש ששמואל עתיד לצאת ממנו, ואמר בשבילו אני ניצל. וכמו שאומר המהרש"א על הפסוק שאמר חנה 'ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל' הגמרא בסנהדרין ק"ח- שחנה התפללה עליהם וכו' כדלעיל וכביכול שמואל הוא שגרם לסיבת המחלוקת על משה וכשהתפללה חנה על עצמה "עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה" אז אמרה 'ה' ממית ומחיה', שברחמיך חננתי שעקרה ילדה שבעה ואלו הבנים הטעו את קרח וזה כביכול גרמא בנזיקין. וכן התפללה עליהם שאתה ממית ומחיה ואם לא המתה אותם אלא ירדו חיים שאולה לפחות העלה אותם. וזו הכונה מוריד שאול ויעל ועיין עוד בכלי יקר בדבריו. ולכן התפללה עליהם חנה דוקא על קרח ובניו וכעת יובן היטב למה לא מייחסים את קורח לשמואל

"ויפתח ה' את פי האתון"

יש מקשים מדוע נאמר ויפתח וכו', ולא כמו באדמה שנאמר "ותפתח הארץ את פיה" היה לו לומר ותפתח האתון את פיה? והשיב על כך ר' שלום עמר בספרו 'דברי שלום ואמת', שאצל האדמה כבר פתחה פעם אחת האדמה את פיה אצל קין, שנאמר "ועתה ארורה האדמה...אשר פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך" וכיון שפתחה פעם אחת הורגלה לפתוח. ולכן נאמר "ותפתח", אולם אצל האתון זו הפעם הראשונה שפתח אתון את פיו, לכן הוצרך לפתוח פיה בדגש, לפי שזה פעם ראשונה.

אולם העיר הרב שם, ואם תקשה לי הרי כתוב "ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה וכו'" משמע שפתיחת פי האדמה היא בריאה חדשה. והשיב, שיש לפרש "אם בריאה" שהכוונה היא על סוג המיטה המשונה שקיבל קורח. ולא על פתיחת הארץ שאינה בריאה חדשה, וזה מבואר בפסוק קודם, "אם כמות כל האדם ימותון אלה וכו' וירדו חיים שאולה", דהיינו שהבריאה החדשה מתייחסת למיתתם ולא לפתיחת האדמה שאינה בריאה חדשה, וכדאמרן.

ובהיות שהשבוע יחול יום פטירתו של מורנו בעל האור החיים הקדוש רבי חיים בן עטר זצוק"ל. אזכיר גרגיר מתורתו הק' שכתב: בוא וראה מה בין אברהם אבינו ע"ה אשר רץ כחום היום בהיותו זקן וחולה להכניס אורחים בצל קורתו, לבין בלעם הרשע שמגרש את אורחיו לפני זמן הסעודה. וכבר אמרו רבותינו ז"ל תלמידיו של אברהם אבינו ניחנו בעין טובה, ותלמידיו של בלעם בעין רעה. ועל פי זה יבואר הדגש בפסוק "ויקם בלעם בבוקר ויאמר אל שרי בלק לכו אל ארצכם" מדוע הוצרך הכתוב להשמיענו שהיה זה בקומו בבוקר? אלא שבלעם הרשע אמר לשרים ללון אצלו והוא יודיעם את תשובת ה'. וכאשר אמר לו הקב"ה שלא ילך איתם, קם בלעם מיד בבוקר, ואמר להם "לכו אל ארצכם" בכדי שיצאו מיד מביתו, ובכך לא יצטרך לתת להם פת שחרית, זו היתה עינו של בלעם הרשע, ההיפך הגמור מאברהם אבינו - ובו אנו דבקים בדרכי אבותינו מתוך עין טובה.

"ויגר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא" (כ"ב ג').

יש להבין את לשון הכתוב "כי רב הוא" -שלאורה היה צריך לכתוב בלשון רבים, "כי רבים הם" ומדוע נקט רב בלשון יחיד, ולא רבים? אלא אלמלא היו ישראל בחבורה ובאהבה יחד אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם. משל לחבילה של קנים שאם יפרידו כל קנה וקנה בפני עצמו בנקל ישרבו אותם, אבל כשהם באגודה אחת אי אפשר לשבור אפילו אחד מהם. ואכן מצינו בתורה שכל מקום שהיו ישראל באחדות נכתב בלשון יחיד כגון: כשהגיעו להר סיני נאמר "ויחן שם ישראל נגד ההר" (שמות י"ט, ב') ופירש"י ויחן כאיש אחד בלב אחד. זו היתה סיבת חששם של מואב "ויגר מואב מפני העם כי רב הוא", היינו אע"פ שהם רבים, מכל מקום הם בבחינת "רב הוא" - בלשון יחיד, מאוגדים ומאוחדים כאיש אחד, ואז אין כל אומה ולשון יכולה לשלוט בהם (ישמח משה).

"אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב לא אוכל לעבור את פי ה' אלוקי" (כ"ב י"ח).

למדנו שנפשו רחבה ומחמד ממון אחרים (רש"י).

מניין למד רש"י שנפש בלעם רחבה הרי אמר שאף אם יתן לו בלק כסף וזהב לא יוכל לעבור את פי ה'? וחשבתי לתרץ - שהרי שרי מואב לא הזכירו כלל כסף וזהב, וא"כ גם בלעם לא היה לו להשתמש בלשון כסף וזהב, ומכאן למדו שנפשו הייתה מחמדת ממון. וראיתי שכוונתי לדברי ה'תורה תמימה'.

ובזה יישב על מה ששנינו באבות (ו', י"א) "אמר רבי יוסי בן קיסמא : פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום והחזרתי לו שלום, אמר לי: רבי רצונך שתדור במקומנו ואני יתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות. אמרתי לו: אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה". מה בין זה לתשובת בלעם?

אלא שאצל רבי יוסי בן קיסמא אותו האיש הציע לו כסף וזהב ולכן ענה לו כך, משא"כ אצל בלעם שלא הזכירו כסף וזהב והוא ענה מליבו משמע שנפשו חומדת כסף וזהב. - ומכאן למד רש"י שנפשו רחבה וחומד ממון אחרים..

"כי הכתני זה שלש רגלים" (כ"ב, כ"ח).

רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים (רש"י).

מדוע נרמזה בדברי האתון דווקא מצווה זו של שלש רגלים? אלא שמצווה זו מסמלת את היחוד וההבדל בין ישראל לאומות העולם. והנה יסוד ועיקר מצוות עלייה לרגל שיניח אדם את כל רכושו והונו ויעלה לירושלים לקבל פני שכינה והרי מי שאין לו קרקע אינו עולה לרגל. ואמות העולם אף שחפצים בקרבת אלוקים אינם מוכנים להקריב את הנאות עולם הזה ואת מעשיהם המכוערים כדי להשיג קירבה זו. נמצא שבמצווה זו של שלש רגלים בא לידי ביטוי ההבדל התהומי בין ישראל לשאר האומות (שם משמואל).

תשובה: הנה מרן (סימן ר"ב בסעיף ב) כתב בשם ה'כלבו' "מרקחת שמניחין על ריקיין דקים אותם ריקיין טפלה למרקחת שהדבר ידוע שאין מתכוונים לאכול לחם", וביאר המשנ"ב (ס"ק י"ב) שצריך לברך על המרקחת בלבד (ובס"ק י"א) כתב דהטעם שמברך על המרקחת היות שהם באים רק לדבק המרקחת עליהם שלא יטנפו הידיים בדבש, ואומר עוד: במדינתנו שעושין דובשנין שטובים למאכל ומניחין המרקחת עליהם, אם כוונתו ג"כ לאכילת הדובשנין מברך עליהם ג"כ.

נר המערבי
רבינו האור החיים הקדוש ליומא
דהילולא - ט"ו תמוז תק"ג

הערכת גדולי ישראל לספרי רבינו חיים בן עטר הוא מהמפורסמות שאינן צריכות לראיה ולחיזוק, ודי אם נזכיר מספר ציטוטים מגדולי הדורות על הערכתם המופלגת לתורתו של רבי חיים בן עטר זיע"א.

הגאון רבי חיים מצאנז' בשו"ת דברי חיים (ח"ב סימן קה) כתב: ולכן בעל האור החיים הק' נשמתו בגנזי מרומים, בוודאי חיבר ספרו ברוח הקודש, ומי שמכחיש דבר זה הוא אפיקורס... הגאון מהר"ר אפרים זלמן מרגליות מבראד כתב בהסכמה לספר 'פרי תואר' .. וממרום שלח איש, עיר וקדוש, איש אלוקים קדוש נורא מאוד, בוצינא קדישא, חסידא ופרישא מוהר"ר חיים בן עטר זלללה, הוא היה אבי כל תופסי התורה בארצות המערב, וידעו כל ישראל מקטנים עד הגדולים שהשכינה שורה בישראל, הנמצא כזה איש שר רוח בן. וכו'.

הגאון החיד"א בספרו 'שם הגדולים' (מערכת ח) כתב: מוהר"ר חיים נ' עטר. עיר וקדיש מק"ק סאלי בא לעה"ק ירושלים ת"ו סוף שנת תק"ב. ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבתו הרמה, ועיני ראו גדולת תורתו עוקר הרי הרים וקדושתו הפלא ופלא. ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר. והן בעוון הדור כמעט שכ"ב ובחדש תמוז תק"ג עלה לשמים בן מ"ז שנה זלה"ה. וחבר חפץ ה', ראשון לציון, אור החיים, פרי תאר. וחכמתו ניכרת מספריו, אך זה אחד מעשרה מחכמתו ורוחב לבו וחורפתו הפלא ופלא, וחופף עליו כל היום סדר קדושה והבדלה מעניני העה"ז ורבו עוזו נוראותיו". ע"כ

רבינו עשה פעולות ומאמצים רבים להחיש את הגאולה, ומסר נפשו עליה, אך לא הסתייע

וילגבי הקרמבו אומר האור לציון יש לברך עליו
 "שהכל" כיון שהביסקוויט טפל אליו, ואף שהביסקוויט
 נאכל בסוף לבדו לא יברך עליו כיון שהוא טפל
 לקרמבו ואינו אוכלו אלא משום הקרמבו.

מילתא ונטרפה השעה ורבינו הק' הסתלק מן העולם בדמי ימיו: וכך נמצא בכת"י לר"א שוקרון צ"ל: שמעתי ממורינו הגדול שהיה אומר שהרב מוהר"ח בן עטאר זיע"א כשעלה לארץ ישראל גא נשתהה שם בירושלים שנה, כי לא השלים שש שנתו בעוונותינו הרבים, מה עשה בליל פסח נתכוון להביא את הגאולה, ועשה כל הסדר ותיקון בכוונות, ובא וראה אם כי גדלה קדושתו וטהרתו הפלא ופלא, בתוך הסעודה נפלה עליו שינה עד שעבר עליו חצות לילה ולא אכל אפיקומן, ולא עלה בידו. והכיר החיסרון שהיה באותו הלילה שלא עלה בידו, משום שלא עשה הכוונות בחיטין של המצה שמורה, וקיבל על עצמו שבשנה הבאה יחרוש הקרקע בכוונות, וכן יקצור ויברור ויטחן בכוונות, ואז בוודאי יעלה בכידו ויבוא הגאולה. וזהו הטעם שנפלה עליו השינה משלא אירע לו זה כל ימיו. ובעוונות הרבים לא הגיע לפסח הבא, שבסוף שנת תק"ב עלה לעיר הקודש ירושלים, ובעוון הדור כמעט ששכח (נחלה), ובחודש תמוז עלה לשמים בן מ"ז שנה זל"ה זיע"א. וזה מה שכתב חכם שבחכמים 'השבעתי אתכם וגו' אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ" ע"כ.

בברוך זו ביאר רבינו את הכתוב "כי ימוך אחיך וגו'" - וזה לשונו: פרשה זו תרמוז ענין גדול ההערה ליושבי תבל, כי ימוך על דרך אומרו (קהלת י"ח) "בעצלתים ימך המקרה", ואמרו ז"ל (תענית ב) עשיתם לאותו שנאמר בו (תהלים ק"ד) "המקרה במים עליותיו" מך, כי כשהתחתונים מטין מדרך הטוב, מסתלקים ההשפעות ומתמסכן עמוד הקדושה, כי העיקר תלוי בהתחתונים, ואמר 'ומכר מאחוזתו' - ירצה לומר על המשכן - משכן העדות אשר הוא אחוזתו ית' שבו השרה שכינתו, ובעונותינו נמכר הבית ביד האומות, יהודיע הכתוב כי גאולתו היא ביד הצדיק אשר יהיה קרוב לה' על דרך אומרו (לעיל י' ג') "בקרובי אקדש" הוא יגאל ממכר אחיו, כי האדון ב"ה יקרא לצדיקים אח כביכול, דכתיב (תהלים קכ"ב) "למען אחי ורעי", והגאולה תהיה בהעיר לכות בני אדם ויאמר להם הטוב לכם כי תשבו

המורם מכל האמור לעיל: בדין קסטה יש לברך "בורא מיני מזונות" ובגלילה כגביע מברך "שהכל" על הגלילה ופוסטר הגביע. ובקרבנו דעת ה'אור לציון' ועוד, דמברך על הקרם שהכל ופוסטר את הביסקוויט. ולדעת רבי משה לוי יש לברך על הקרם שהכל ועל הביסקוויט מזונות.

רבינו האור החיים הק' (ויקרא פרק יד) מתאר את שלבי הגאולה וכותב: "מצינו שאמר ז"ל ששני משיחי ישראל הם משיח בן אפרים ומשיח בן דוד, בתחילה יתגלה משיח בן אפרים וימות ואח"כ יתגלה משיח בן דוד" ובמקום אחר הוסיף רבינו (במדבר פרק כו): כנגד ביאת משיח בן אפרים אמר "שילה" ורמז שתפגע בו מדת הדין וימות בעוונות ישראל, והוא הרמזו בתיבת "שילה" כדרך אומרו (ש"ב ו) "ויכחו שם על השל".

וגם בספרו על הפסוק (דברים טו) "כי ימצא בך אביון" שבא הכתוב לרמז על א' המיוחד שבאומה שאליו אנו מקוים ומצפים מתי יבא, והוא מלך ישראל משיחנו, אשר הוא אביון, וכבר נמשל לעני כאומרו (זכרי' ט') "עני ורוכב על חמור", ורמז הדבר אשר יסובבנו להיות אביון, ואמר "בך" פירוש בסיבתך כי עונותינו האריכו קיצנו, וסיים שם בפירושו: "משיח ה' שמו חיים". הרי שרמז בכך שיש בו ניצוץ משיח. ונלכד בעוונות הדור.

זכותו תגן עלינו, ותפעל במרומים לעורר על גלות השכינה, ויחוש ה' לגאלנו גאולת עולמים, ויקויים בנו "הנה מלכך יבוא לך, צדיק ונושע הוא. עני ורוכב על חמור" (זכריה ט.ט).